

TARTU ÜLIKOOLI MUUSEUMID

Aastaruanne 2006

Tartu 2007

SISUKORD

Aasta üldiseloostus. Tegevuse koondnäitajad	3
TÜ ajaloo muuseum 2006	6
TÜ kunstimuuseum 2006.....	17
TÜ loodusemuuseum 2006.....	25

Aasta üldiseloostus. Tegevuse koondnäitajad

Ajaloomuuseum tähistas olulisi aastapäevi – septembris 200 aastat tänase muuseumihoone ja kunagise toomkiriku ning ülikooli raamatukogu ülikooli teenistuses olemist ja detsembris muuseumi 30. aastapäeva. Aasta pidulike sündmuste reas oli ka tähetorni juures UNESCO maailmapärandi tähise avamine juunis.

Kunstimuuseumi 2006. aasta olulisemaks sündmuseks oli kunstimuuseumi kahe raamatu ilmumine – valikkataloog „200 aastat Tartu Ülikooli Kunstimuuseumi“ ja Voronežis asuva kunstivara kataloogi I osa „Dorpat- Jurjev-Tartu ja Voronež: ülikooli kollektsiooni saatus“.

Loodusmuuseumis rakendus kaks suurt projekti: teadusprojekt „Liikide DNA triipkoodid“ ja koostöös Soome partneriga Interreg projekt „Maale õppima“. Käivitus loodusmuuseumi andmebaasi server. Loodusmuuseum korraldas konverentsi “Eesti humanitaar- ja loodusteaduslikud kogud 2006: seisund, kasutamine, andmebaasi”, mis oli riikliku humanitaar- ja looduskogude programmi kokkuvõtete ja edasiste arengute arutelude foorumiks.

Muuseumid koostasid arengukava põhiosa. Koostati ja esitati projektitaotlusi, mille realiseerumisest sõltuvad edaspidised arengud. Ülikooli taotlus saada muuseumidele riiklikku finantseerimist jäi jätkuvalt lahendamata.

Personal seisuga 31.12.2006: 72 töötajat (koormus 56,6)

Põhifondi suurus: 718 959 sü (lisaks üle 300 000 prepareerimata eksemplari ja herbaarlehe)

Muuseumikülastajate arv: 48 829 (lisaks 11 500 ajaloo muuseumi saalides toimunud üritustel)

Giiditeenuse osutamine: 639 grupile

Näitused: statsionaaris eksponeeriti 28 näitust, sh koostati 12 uut näitust

Eelarve (seisuga 31.12.2006; allikas: TÜ rahandusosakond):

2.11. TÜ Muuseumid									
Seis 31.12.2006.									
I Tulud	Jääk	Eelarve	Eelarve	Täpsustatud	Laekumine	%	Korrigeeritud	Kulud	%
			täpsustus	eelarve			laekumine		
2. Tulud teadustegevusest									
2.3. Teadus- ja arenduslepingud	39.6	0.0	0.0	0.0	322.0	***	361.6	315.8	87.3
2.4. Välislepingud- ja grantid	0.0	0.0	0.0	0.0	355.1	***	355.1	693.6	195.3
2.5. Muu teadustegevus	149.8	2,306.3	0.0	2,306.3	2,669.0	115.7	2,818.9	2,633.0	93.4
2.6. Baasfinantseerimine	0.0	0.0	1,000.0	1,000.0	1,000.0	100.0	1,000.0	319.4	31.9
Kokku tulud teadustegevusest	189.5	2,306.3	1,000.0	3,306.3	4,346.1	131.4	4,535.6	3,961.8	87.3
3. Muud tulud									
3.1.1. Renditulud, pileтите ja suveniiride müük	0.0	828.0	0.0	828.0	930.8	112.4	930.8	587.2	63.1
3.1.2. Sihtotstarbelised vahendid	60.8	125.0	0.0	125.0	292.4	233.9	353.3	336.1	95.1
Kokku muud tulud	60.8	953.0	0.0	953.0	1,223.3	128.4	1,284.1	923.3	71.9
4. Tulud üldfondist	594.9	5,539.3	129.0	5,668.3	5,668.3	100.0	6,263.2	6,179.8	98.7
6. Arengufond	0.0	230.6	0.0	230.6	203.8	88.4	203.8	53.7	26.3
6. Eraldis arengufondi	0.0	-230.6	0.0	-230.6	-203.8	88.4	-203.8	-203.8	100.0
Tegevustulud kokku	845.2	8,798.6	1,129.0	9,927.6	11,237.7	113.2	12,082.9	10,914.8	90.3
II Kulud									
II Kulud	Jääk	Eelarve	Eelarve	Korrigeeritud	Jooksev	Jooksva eelarve täitmine		Jooksev	
			täpsustus	eelarve	eelarve	Kulud	%	jääk	
1. Tööjõukulud	0.0	5,111.9	439.9	5,551.8	6,290.9	6,443.6	102.4	-152.8	
1.1. Palgakulud	0.0	3,834.9	330.0	4,164.9	4,719.3	4,833.9	102.4	-114.6	
1.2. Sotsiaalmaksud	0.0	1,265.5	108.9	1,374.4	1,557.4	1,595.2	102.4	-37.9	
1.3. Töötuskindlustus	0.0	11.5	1.0	12.5	14.2	14.5	102.3	-0.3	
2. Koolitus ja lähetused	0.0	210.0	110.0	320.0	365.4	360.9	98.8	4.5	
3. Kantselei- ja	795.2	1,105.0	509.1	2,409.3	2,624.6	2,426.5	92.5	198.0	

majanduskulud									
4. Sisseostetud õppe- ja teadustöö	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	26.5	***		-26.5
5. Transpordikulud	0.0	55.0	0.0	55.0	62.9	49.1		78.1	13.8
6. Külaliste vastuvõtukulud ja erisoodustused	0.0	80.0	70.0	150.0	170.6	192.6		112.9	-22.0
7. Investeeringud põhivarasse	50.0	980.0	0.0	1,030.0	1,149.4	210.8		18.3	938.6
8. Muud tegevuskulud	0.0	5.0	0.0	5.0	5.6	20.4		364.5	-14.8
9. Ruumide ülalpidamiskulud	0.0	1,251.7	0.0	1,251.7	1,413.7	1,184.3		83.8	229.4
Tegevuskulud kokku	845.2	8,798.6	1,129.0	10,772.9	12,082.9	10,914.8		90.3	1,168.1

I. TARTU ÜLIKOOLI AJALOO MUUSEUM 2006

Sissejuhatus

2006. aasta tähistas ülikooli ajaloo muuseum kahte olulist aastapäeva – septembris 200 aastat tänase muuseumihoone, kunagise toomkiriku ja ülikooli raamatukogu, ülikooli teenistuses olemist ja detsembris 30. aastat muuseumi asutamisest. Aasta pidulike sündmuste reas on ka tähetorni juures UNESCO maailmapärandi tähise avamine juunis.

Osaleti tähetorni renoveerimise ja muuseumiks kujundamise taotlusprojekti koostamisel, mis esitati Norra finantsmehhanismile. Algas sisuline töö keiserliku ülikooli teadusajaloo saali püsiekspositsiooni uuendamiseks. Kavandati vana anatoomikumi tulevikuplaane.

2006. aasta silmapaistev tulemus oli detsembris muuseumi aastapäevaks valminud näitus „200 aastat Krusensterni ümbermaailmareisist“. Põhjalikult koostatud, haruldaste eksponaatidega ja kaunilt kujundatud näituse väärtust tõstsid näitustesaali valgustuse uuendamine, näitust täiendav kataloog (valmistas Ajalooarhiiv), keiserliku ülikooli leiutiste sarjas ilmunud loodusteaduste väljaanne ning neljas keeles ilmunud voldikud. Ettevalmistamisel on ka näitusega seotud muuseumipedagoogiline programm kahele vanuseastmele, millega alustatakse jaanuaris.

Muuseumi haridustöös oli edukas muuseumiprogramm kromatograafiast, millega alustati seoses samateemalise näitusega, kuid mis jätkas ka iseseisvalt. Jätkuvalt nõutav oli ka füsioloogiatund vanas anatoomikumis.

Töö kogudega toimus plaanipäraselt. Hea tagasiside said teaduspäevad.

1. Personal

31. detsembri 2006 seisuga on muuseumis 23,7 koormusega kohal 29 töötajat. Neist muuseumi sisulisel tööl on 10 töötajat. Küllastajate teenindamiseks toomkiriku tornides kasutati 2005. aastal hooajalisi administraatoreid. Meditsiiniajaloo näitusel vanas anatoomikumis rakendati õppetööl arstiteaduskonna õppejõudu ja võeti tähtajaliselt arstiteaduskonna tudengitest giidid.

2. Põhifondi suurus

Kokku on seisuga 31.12.2006 muuseumis **64 576** sü.

3. Eelarve (esialgne kokkuvõte seisuga 15.01.2007)

Eelarve tulud (kokku 4331):

ülikooli üldfondist	3,193,4
muuseumiteenuste müük (maha arvatud km18%)	545,7
ülikooliväline finantseerimine projektidele	605,2
eraldis TÜ Muuseumide arengufondi	-13,3

Eelarve kulud (kokku 4012.7):

Tööjõukulud	2,493,4
Koolitus, lähetuskulud	115,5
Kantselei- ja majanduskulud (sh kirjastuskulud ja näituste koostamise kulud)	542,6
Transpordikulud	11,4
Külaliste vastuvõtukulud, erisoodustused	96,6
Investeeringud põhivarasse	0,0
Muud tegevuskulud	1,8
Ruumide ülalpidamiskulud	751,4

4. Muuseumikülastuse statistika

Ajaloomuuseumi külastas ja siin toimunud üritustel osales kokku 35 893 inimest:

Muuseumi külastas 24 393 inimest.

Sellest muuseumi püsiekspositsiooni ja näitusi külastas 6338 inimest, toomkiriku torne 13 674 inimest ja vana anatoomikumi näitust 3653 inimest. Ajaloomuuseumi korraldatud konverentsidel, teaduspäevadel ja teadust populariseerivatel teeõhtutel osales 728 inimest.

Muuseumikülastajatest (põhimaja ja anatoomikum, va tornid) 63% olid õpilased. Põhimaja külastajatest (va tornid) 59% olid õpilased, vana anatoomikumi külastajatest 74% olid õpilased.

Muuseumi saale renditi ülikooli ja ülikoolivälistele kasutajatele 158 ürituseks (42 konverentsi, 47 vastuvõttu, 30 kontserti, 8 abielusõlmimise tseremooniat, 32 muud üritust), millel osales kokku ca 11 500 inimest.

Muuseum osutas giiditeenust 104 grupile.

5. Ekspositsioon ja näitused

Muuseum eksponeeris kokku 19 näitust, lisaks rändnäitused.

Koostati 3 uut näitust:

- 2. juuni – 19. nov. "Kromatograafia ja elektrofreesi ajaloost". Koostajad H. Hagu, L. Kriis, kujundaja M. Sakson, konsultant T. Ilomets.

- 20. august – 10. sept. “Raudtee ja ülikool. 130 aastat raudtee jõudmisest Tartusse”. Koostaja V. Lell, kujundaja M. Sakson.
- 7. dets alates. ”200 aastat ümbermaailmareisist Adam Johann von Krusensterni juhtimisel”. Koostaja T. Lõbu, kujundaja M. Sakson. Koordineeritult selle näitusega eksponeeriti näitus ka Eesti Ajalooarhiivis, mille koostas Ajalooarhiiv).

Eksponeeriti 13 vahendatud näitust:

- Kuni veebruari lõpp. ”Ungari UNESCO kultuuripärand” (Ungari Instituut).
- 15. veebr – 15. märts. ”Leedu kunstniku Alfonsas Vilpišauskase maalid” (Matti Milius).
- 16. veebr - 20. märts. ”Kuulsad tinast medaliseeriad”. Medalid Vana-Vene riigi ajaloost (Narva Muuseum).
- märts-2. aprill. ”Salzburgi kunstimaastikud“ (Austria Suursaatkond).
- 25. märts – 28. mai. “Ajalooring 60. Me mõtted on priid“ (MTÜ Ajalooring).
- 3. mai – 4. juuni. „550 aastat Greifswaldi ülikooli. Traditsioon ja tulevik Läänemere ääres“ (Greifswaldi Ülikool, TÜ välissuhete osakond).
- 12. aprill -3. sept. ”Missugune sa olid, Venemaa” (ajaleht Pärnuski Ekspress).
- 11. sept – nov. ”Teadusfoto 2006”, esimene teadusfoto võistlus Eestis (MTÜ Teadusfoto).
- 15. sept- 29. okt. ”Tartu Ülikooli raamatukogu kodu 1806-1981” (TÜ Raamatukogu).
- okt – 29. okt. ”Tallinn ja tema dokumendid” (Tallinna Linnaarhiiv).
- okt – 29. okt – Dokumente Gustav Adolphi gümnaasiumi vanimast ajaloost (Tallinna Linnaarhiiv)
- 15. nov – 7. jaan. Andres Sütevaka maalinäitus “Manemaastikku köituvad väljad”.
- 23. nov-17. dets. Austria fotograaf Erich Lessing “1956.a. sündmused Ungaris” (Austria Suursaatkond).

Eksponeeriti 3 rändnäitust:

- ”Raudtee ja ülikool” Eesti Raudteemuuseumis Haapsalus (alates oktoobrist).
- ”Kuu samba kutse” Kurassaare Kultuurikeskuses (aprill), Võrumaa Keskraamatukogus (okt), TÜ Türi kolledž is (nov).
- ”Otsin õnne”Lääne-Virumaa Keskraamatukogus (märts-aprill).

Muud näitused:

- Jätakuvalt oli avatud näitus Vanas anatoomikumis “200 aastat Vana anatoomikumi”.
- Koostati väljapanekud teaduspäevadele matemaatika ajaloost ja Pent Nurmekunnast (vt teadustöö).
- Juunis eksponeeriti Tallinnas Linnahallis väljapanek näitus-vaatemängule “Kalevite maa” (koostaja U. Paloveer).

Jätakuvalt on avatud püsiekspositsioon.

6. Teadustöö

6.1. Teadustöö lühikokkuvõte

2006. aasta oli muuseumi 30. juubeli aasta ja tulevase ekspositsiooni planeerimise aasta, millega olid haaratud kõik muuseumi töötajad. Suuremad teadustööd aasta jooksul olid muuseumi aastapäevakonverents ning kahe trükise koostamine ja toimetamine („Tartu Ülikooli ajaloo küsimusi XXXV“ ja „Leiutisi ja avastusi keiserlikus Tartu ülikoolis“, nr 4. „Loodusteadused“). Ülikooli ajaloo küsimustele taas kolleegiumi moodustamine tõstab publikatsiooni väärtust Eesti teaduse hindamise süsteemis.

6.2. Konverentsid ja teaduspäevad

Korraldati neli teaduspäeva koostöös erinevate teaduskondade ja organisatsioonidega (ÕES, Haridus- ja Teadusministeerium, TÜ raamatukogu) ja üks konverents:

- 8. veebruar 2006 – teaduspäev “Matemaatikast Tartu ülikoolis läbi 400 aasta” (+ väljapanek, koostas Toomas Pung)
- 15. september 2006 – teaduspäev “Toomkirik 200 aastat ülikooli teenistuses” (koos TÜ Raamatukoguga, lisandus näitus „Raamatukogu kodud”).
- 6.-7. detsember 2006 - rahvusvaheline konverents “Uurimisreisid ja muuseumikogud”, pühendatud Tartu Ülikooli ajaloo muuseumi 30. sünnipäevale.
- 12. detsember 2006 – teaduspäev “Polüglott Pent Nurmekund 100” (HTM toel, koos arhiividokumentide koopiatega väljapanekuga).
- 20. detsember 2006 – teaduspäev “Keisritohter Philipp Jakob Karell 200” (koos ÕES-iga).

6.2. Avaldatud teadustööd:

Muuseumi publikatsioonid:

Tartu Ülikooli ajaloo küsimusi XXXV. Toim. Lea Leppik. Tartu, 2006. 175 lk.

Leiutisi ja avastusi keiserlikus Tartu ülikoolis. 4. Loodusteadused. Koostajad Lea Leppik, Erki Tammiksaar. Tartu, 2006.

Kataloog näitusele “200 aastat ümbermaailmareisist Adam Johann von Krusensterni juhtimisel”, koostaja Terje Lõbu koostöös Eesti Ajalooarhiiviga

TÜ ajalehe erinumber 1.12.2006

Muuseumi töötajate kaitstud dissertatsioonid:

Lea Leppik. Tartu Ülikooli teenistujate sotsiaalne mobiilsus 1802-1918. (Dissertationes Historiae Universitatis Tartuensis. 11). Tartu: Ülikooli kirjastus, 2006. 309 lk.

Terje Lõbu. Magistritöö “Regionaalsete joonte ühtlustamise katsed 1920.-1930. aastail Võrumaa hariduselu näitel” TÜ ajaloo osakonnas

Ilmunud artiklid:

Leili Kriis. 19. sajandi meditsiiniajaloo alased kollektsioonid Tartu ülikoolis. // Tartu Ülikooli ajaloo küsimusi. XXXV. Lk 103-126.

Leili Kriis. Ülevaade muuseumi kogudesse aastail 2001-2005 laekunud materjalidest. // Tartu Ülikooli ajaloo küsimusi. XXXV. Lk 145-152.

Lea Leppik. F. G. von Bunge Tartu linnaametnikuna. In: Tundmatu Friedrich Georg von Bunge. Koostajad: Tiit Rosenberg, Marju Luts. Tartu, 2006. Lk 55-67.

Lea Leppik. Artiklid Tartu ülikooli kohta. In: Arhiivijuht. II. Haridus. Teadus. Kirik. Koost. Lea Teedema. Tartu: Eesti Ajalooarhiiv, 2006. Lk 152-247, lk 344.

Lea Leppik. Naiste haridusvõimalustest Vene impeeriumis enne 1905. aastat. // Tartu Ülikooli ajaloo küsimusi. XXXV. Tartu, 2006. Lk 34-52.

Lea Leppik, Urmet Paloveer. Muuseumi teadustöö kroonikat 2002-2006. // Tartu Ülikooli ajaloo küsimusi. XXXV. Tartu, 2006. Lk 161-164.

Lea Leppik. Ülevaated teadusharude ajaloost (A Historical Perspective) väikestrukturele "Medicina", "Humaniora", "Realia et naturalia", "Socialia"; kaastöö teabetalitusele TÜ kalendri jaoks; sissejuhatus multimeedia talituse juubelikalendriks.

Terje Lõbu. Viimase viie aasta näitusetgevus Tartu Ülikooli ajaloo muuseumis. // TÜ ajaloo küsimusi XXXV, lk 153-160.

Terje Lõbu. Vene impeeriumi viimased päevad. // Ajakiri "Cheese" 16 (2006), lk 14-18

Terje Lõbu. 200 aastat ümbermaailmareisist A. J. von Krusensterni juhtimisel. // UT, 1. dets 2006

Reet Mägi. Tartu tähetorn sai tähise UNESCO maailma kultuuripärandisse kuulumise kohta. // Geodeet, nr 32(56), 2006, lk 3.

Reet Mägi. Tartu Observatory Unveiled World Heritage Plaque. Uudislugu Rahvusvahelise Maamõõtjate Föderatsiooni kodulehel http://www.fig.net/hsm/news/struve_tartu_2006.htm

Reet Mägi. Toomemäel – muusade elupaigas.// Universitas Tartuensis 1. dets. 2006 erinumbris „TÜ ajaloo muuseum 30“.

Toomas Pung. Callendar'i aktinograaf. // Tartu Ülikooli ajaloo küsimusi. XXXV. Lk 134-144.

Toomas Pung. "Oettingeni anemograafist" // Publicationes Geophysicales Universitatis Tartuensis 50. Tartu Ülikooli Ilmade Observatooriumi 140. juubeli konverentsi ettekanded. Toim. Marko Kaasik ja Piia Post. Tartu 2006, 19 – 36.

Konverentside teesid:

Lea Leppik. Tartu University and the Market for Medical Services in 19th Century. // *Historiae Scientiarum Baltica*. Vilnius '06. Abstracts of the XXII Baltic conference on the history of science. I. Vilnius, October 5-6, 2006. P. 58-59.

Toomas Pung. Oettingen's anemograph. // *Historiae Scientiarum Baltica*. Vilnius '06. Abstracts of the XXII Baltic conference on the history of science . I. Vilnius, October 5-6, 2006, P. 83 – 84.

6.3. Ettekanded konverentsidel

Reet Mägi

22.-24. juuni 2006 - *Promoting Public Understanding of Science and Knowledge: University of Tartu Museums and Cultural Tourism*. - **Ettekanne** Euroopa ülikoolide koostöövõrgustiku UNIVERSEUM aastakonverentsil *Inventorying and preserving university collections – for what?* Strasbourg, Prantsusmaa.

13.-15. August 2006 - *Two Centuries of University of Tartu Observatory*..- Ettekanne rahvusvahelisel konverentsil *The Struve Arc and Extensions in Space and Time*. Haparanda, Sweden.

Ettekande tekst on vormistatud ka artikliks ja saadetud Rootsi maa-ametile avaldamiseks nende geodeesiaalases ajakirjas.

3. oktoobril 2006 - Tähetorni tulevikust. - Ettekanne astronoomiaringsis Tähetornis.

Lea Leppik:

21. veebruar 2006 - Baltisaksa kultuuriseltsis ettekanne “19. sajandi linnaeestlased ja rahvuslus”

29. juuni 2006 – Tartus toimunud rahvusvahelisel konverentsil “Die baltischen Städte Riga und Tartu als Erinnerungsorte” ettekanne “Die Universität Tartu als Erinnerungsort der Esten”.

2. august 2006 - Muuseumis loeng Saksamaal elavatele endistele baltisakslastele “Über Identitätenverwandlungen der Esten und Deutschen”.

25-27. september 2006 võtsin osa Balti ajaloo seminarist Liepajas, esinedes ettekandega “Deutschbalten in den Republiken Estland und Lettland” (üritus kajastus sealse pressis – raadio, televisioon, ajaleht).

5.-7. oktoober 2006 - XXII Balti teadusajaloo konverents Vilniuses, ettekanne “Tartu University and the Market for Medical Services in 19th Century”.

15. november 2006 – Tartu Ülikooli raamatukogus toimunud konverentsil “Humanitaar- ja loodusteaduslikud kogud” koos Kersti Lustiga ettekanne “Tartu ülikooli kogude kaardistamine”.

Terje Lõbu

8. juulil 2006 Ettekanne “Vana-Laitsna valla eestlased” Läti Vabariigi Aluksne rajooni Veclaicene vallas vallavalitsuse korraldatud “Eestlaste päeval”.

13. augustil 2006 Ettekanne “Millist hariduspoliitikat tehti Võrumaal 1920.-30. aastail” Võro Instituudi korraldatud Kaika Suveülikoolis Valgjärvel.

18. okt 2006 Ettekanne “Hariduspoliitika Võrumaal 1920.-30. aastail” TÜ Lõuna-Eesti kultuurikeskuses.

Toomas Pung.

6.09.2006 Ettekanne "Oettingeni anemograafist" 22. balti teadusajaloo konverentsil Vilniuses konverentsil.

29.12.2006 Ettekanne “Wrangell ja Oettingen” Wrangelli 210. sünniaastapäeva tähistamisel TÜ ajaloo muuseumis.

6.4. Teadusgrantide täitmine, osalemine koostööprojektides ja -lepingutes

Käivitus Tartu Ülikooli kollektsioonide kaardistamise projekt riikliku Humanitaar- ja loodusteaduslike kogude programmi raames, mis lubas viieks kuuks tööle võtta erakorralise teaduri (0,75 koormusega) PhD Kersti Lusti. Töö oli tulemuslik – kõik programmist raha saanud kollektsioonid on kaardistatud (ainult kaks ei vastanud), esialgsed tulemused ettekandes tutvustatud, ajalooliste kollektsioonide andmed sisestatud ka rahvusvahelisse UMAC-i andmebaasi. Kogudeprogrammi raames kirjutas Leili Kriis pikema artikli Tartu Ülikooli ajaloo muuseumis leiduvatest meditsiiniajaloolistest kollektsioonidest ja Toomas Pung artikli mõnedest meteoroloogia riistadest. Kui ka järgmisel aastal projekti rahastamine jätkub, on võimalik tulemuste publitseerimine.

Sama riikliku programmi all on muuseumil ka teine projekt, mida juhib Leili Kriis.

Hangiti ja täideti edukalt KIK toetusprojekt Krusensterni näituse ja leiutiste sarjas ilmunud loodusteaduste osa valmistamiseks.

6.5. Arendustegevus

Osaleti ülikooli 375. aastapäeva ettevalmistamise töögruppides.

7. Õppetöö

Kooliõpilastele valmis uus pedagoogiline programm „T-särgi kromatograafia”.

Pedagoogilisi programme toimus järgmiselt kokku 111 järgmiselt: 19 kromatograafiat, 65 füsioloogiatundi vanas anatoomikumis, 8 kultuurilugu, 1 mikroskoop, 5 keemiateatrit, 5 looduslugu, 8 paberitegemist.

Vana anatoomikumi muuseumitundides osalenud õpilased olid pärit: Tartu (23), Tallinn (10), Viljandi (1), Rapla (1), Rakvere (2), Põlva (1), Põlvamaa (4), Tartumaa (6), Pärnumaa (1), Valgamaa (1).

Muuseumi põhimaja tundides osalenud õpilased olid pärit: Tartu (18), Jõhvi (1), Narva (1), Tallinn (5), Mustvee (2), Põltsamaa (2), Sillamäe (1), Kohtla-Järve (1), Harjumaa (1), Võrumaa (2), Tartumaa (1), Pärnumaa (1).

8. Teabetöö

8.1. Üritused avalikkusele

Jätkusid populaarteaduslikud teeõhtud „Huvitavat teadusest ja elust”. Toimus 9 teeõhtut:

25. jaanuar – Mart Ustav „HIV/AIDS-i vaktsiini konstrueerimine”

10. veebruar – Ene Ergma „Mustad augud ja neutrontähed”

31. märts – Anti Randviir „Svastikast haakristini, sümbolist signaalini”

20. aprill – Epp Lauk „Kas me sellist ajakirjandust tahtsimegi?”

23. mai – David Vseviiov „Venemaa 19.-20. sajandi vahetusel. Milline ta oli?”

28. september – Tõnu Lehtsaar „Eluterve ja ebaterve usuline mitmekesisus”

19. oktoober – Airi Värnik „Suitsiidi sotsiaalsed aspektid”

8. november – Pertti Pyhtilä „Soome muuseumimaailm - kolme jalaga Aalto tool?”

4. detsember – Enn Lust „Kõrgefektiivsed energia muundamise seadmed”

Jätkus programm „Aja sisse minek”, mille raames külastasid muuseumi arsti-, ajaloo-, keemia- ja majandustudengid. Muuseum osales üritusel „Rebasenädal 2006”, mille raames toimus tudengitele muuseumit tutvustav ekskursioon. „Tartu kevadpäevad 2006” raames toimus Kaur Altoa juhitud ekskursioon Toomemäel ja programm „Külastajate eksamipäev”. Muuseum osales UNICEF-i „Sinisel nädalal”, mille raames toimus Tullio Ilometsa loeng „Kuidas avastada võltsinguid huulepulgast maomürgini?” Muuseum osales koos Tartu Ülikooliga näitus-vaatemängul „Kalevite maa” (üritus kestis planeeritud kolme kuu asemel paraku nädala).

8.2. Infotrukised

Muuseum avaldas toomkiriku trükisest saksakeelse versiooni. Krusensterni näitusele kaasnevalt avaldati infovoldik neljas keeles.

8.3. Muuseumi kajastamine meedias

Ilmusid artiklid muuseumi töötajatest ja muuseumist:

Ajalehes Tartu Postimees (29.12.2006) artikkel „Ajalooline olgu kuulujuttudega kursis” Lea Leppiku doktoritööst.

Ajalehes Uma Leht (18.07.2006) artikkel „Eestlāisi päiv piirivallan Vanan-Laitsnan”, kus juttu 8. juulil toimunud eestlaste päevast Vana-Laitsnas ning Terje Lõbu loengust „Eestlāse Vanan-Laitsnan” sellel üritusel.

Tāhetorni juures UNESCO maailmapārandi tāhise avamine Postimehes, rahvusvahelise geodeetide ūhingu veebilehel.

8.4. Reklaam ja messid

Info ja reklaam muuseumis toimuva kohta on ilmunud:

Ajalehed: Tartu Postimees, Sirp, Universitas Tartuensis, Linnaleht, Õpetajate Leht, Postimees

Raadio: Kuku Raadio.

Televisioon: ETV.

Internet: Tartu Kultuuriaken, Turismiweb, Koolitused.ee.

Listid: ut-sise, Tartu ja Eesti muuseumid.

Reklaamplakatid: TÜ hoonetes teadetetahvlitel, Tartu reklaamtulpadel, Tartu Linnaraamatukogu teadetetahvil.

Muuseumi reklaam ilmus turismikataloogis, Tartu linnakaardil, ajalehes The Baltic Guide.

Pedagoogiliste programmide info on edastatud kõikidele Tartu ja Tartumaa koolidele ning kõikidesse Eesti maakonnakeskuste haridusosakondadesse. Pedagoogilise programmi „T-särki kromatograafia” info edastati õpetajate listi.

Muuseum osales turismimessidel Helsingis, Tallinnas, Tartus.

9. Hoiu- ja kogumistöö

9.1. Muuseumi põhifond koosneb:

- Ajalooline esemeline (teadusriistad, õppevahendid, kultuuriloolised esemed) kogu Aj – 16 679 sü.
- Ajalooline kunstikogu AjK – 732 sü.
- Arhiivkogu (trükised, dokumendid) Ar – 31 685 sü.
- Fotokogu (fotod, negatiivid) F – 14 325 sü.

Kokku seisuga 01.01.2006. a. - 63 421 sü.

9.2. Põhifondi juurdekasv 2006 aastal kokku 1155 museaali:

- Aj – 995 sü.
- AjK – 9 sü.
- Ar – 89 sü.
- F – 62 sü.

Kokku seisuga 01.01.2007 – 64 576 sü.

9.3. Põhifondi inventuurid kogude lõikes:

- Aj (teadusriistad, õppevahendid) – 1996-2004 vastuvõetud museaalide osas (M.Tuuling, L.Kriis);
- Aj (kultuurilooline kogu) – 802 museaali (V.Lell);
- Ar – 6 968 museaali (V.Lell).

9.4. Restaureerimine

Restaureeriti TÜ puidugrupi poolt 2 kaheosalist ajaloolist kappi ning korrastati ja värskendati 1 kõrge kapp. Taastati 1 museaal (purunenud droogiveski parandustööd – M.Michelson, korraldas T. Ilomets). Puhastati püsiekspositsioonis eksponaate, sh 36 kipsbüsti ja –kuju. (V.Lell). Puhastati farmaatsiast laekunud oksüdeerunud kaalud –

kokku 8 eset (M. Michelson, korraldanud T. Ilomets). Puhastati ja korrastati hoidlates inventuuride läbiviimise käigus kappe ja museaale (M.Tuuling, V.Lell).

9.5. Hoiutingimuste parandamine

Riikliku Programmi Humanitaar- ja loodusteaduslikud kogud 2006. aasta vahenditest soetati muuseumi fondihoidlatele ja ekspositsioonisaalidele kliimajälgimise seadmed, radioaktiivse kiirguse indikaator (Radon-1M) museaalide ohutuse järelvalveks ning digitaalne fotokaamera (Pentax K110D) museaalide fotografeerimiseks, kaks keemiakappi keemiliste etalonainete hoiustamiseks. Programmi taotlemist ja täitmist juhtis peavarahoidja Leili Kriis.

Toimus vana anatoomikumi kolme hoidlaruumi ladustatud esemete selekteerimine (nn. teine valik säilitamiseks), süstematiseerimine (lisatud sildid) ja osaliselt ka identifitseerimine. Konsultandid: Olev Saks, Rein Raamat jt., muuseumist: Tullio Ilomets, Hannes Hagu. Veeuputuse 4.12 kahjustuste likvideerimine. (L. Kriis, M. Tuuling, L. Loik).

Taastati purunenud või puuduvad lukusüsteemid ja võtmed ajaloolistel hoidlakappidel – farmaatsiakogu 4 kapil ning arhiiv- ja kultuuriloolisel kogul 21 kapil (kõik valmistas M.Michelson).

Telliti TÜ Puidugrupilt 10 riiulilauda Morgensterni saali raamatukapile.

9.6. Deponeerimine

- Muuseumikogust deponeeritud 18 väljaandeaktiga kokku 99 museaali: Aj – 46 sü, AjK – 2, Ar – 5 sü, F – 46 sü.
- Muuseumis eksponeerimiseks deponeeritud 10 ajutise vastuvõtuaktiga kokku 313 eset - Aj – 232 sü, AjK – 36 sü, F – 41 sü, Ar - 4 sü.

9.7. Laenutused muuseumikogust kohapeal kasutamiseks (püsi- ja ajutised näitused, huviliste päringud, uurijad).

- Aj (teadusriistad, õppevahendid) – kasutatud 38 korral, laenutatud 353 museaali.
- Aj (kultuurilooline kogu) – kasutatud 26 korral, laenutatud 206 museaali.
- AjK (kunstikogu) – kasutatud 2 korral, laenutatud 2 museaali.
- Ar (trükised, dokumendid) – kasutatud 96 korral, laenutatud 438 museaali.
- F (fotod, negatiivid) – kasutatud 37 korral, laenutatud 1655 museaali.

9.8. Töö andmebaasidega

Uuendati KVIS andmebaasi server. Ka uue serveri tööshoidmisel oli probleeme. Servaeri haldamine anti üle ülikooli infotehnoloogiaosakonnale. Muuseum on uue andmebaasi MUIS ootel.

Koostati 415 trükise kohta kirje TÜR-i koondkataloogi ESTER - 415 eksemplarikirjet, 164 bibliikirjet.

Sisestati muuseumide andmebaasi KVIS – 152 vastuvõetud eseme kirjet (vastuvõtuaktid nr. 8,9, 12-18), ning füüsika-keemiakogu inventeerimiskirjed (T. Pung).

Esitati andmed Eesti 20 saj. kunstiesemete kohta muuseumikogus Tartu kunstikuu raames ettevalmistatavale elektroonilisesse andmebaasi, koostajaks Tartu Kunstimuseum, Reet Mark.

9.9. Töö ülikooli ajaloolise väärtusega esemete registriga.

Toimus registris oleva ajaloolise mööbli kogu esemete ülevaatus ja võrdlemine vabariikliku muinsuskaitse nimekirja andmetega, tähetorni ajaloolise mööbli ülevaatus ning restaureerimise hinnapakkumise korraldamine, farmaatsia instituudi droogide muuseumi kolleksiooni vastuvõtmine muuseumikogusse (poole kogu osas).

10. Personali areng

Terje Lõbu lõpetas edukalt magistriõppe. Lea Leppik lõpetas edukalt doktoriõppe. Doktoriõppes jätkab Hannes Hagu. Magistriõppes jätkavad Leili Kriis ja Urmet Paloveer. Mitmed töötajad osalesid Soome Instituudi korraldatud museoloogiateemalisi loenguid. Võeti osa muuseumiühingu kokkutulekust Saaremaal 15.-16.mail 2006 ja muuseumifestivalist/seminarist Narvas septembris.

Reet Mägi läbis TÜ kursused „Akadeemiline kirjutamine“ (2 AP) ja ID-kaardi kasutamine.

Mitmed töötajad osalesid automatwebi kursusel. Urmet Paloveer osales turismialasel koolitusel.

Hangiti Põhjamaade Ministrite Nõukogu reisistipendium ning toimus õppereis Helsingi ja Uppsala ülikoolide muuseumidesse 24.-27. augustil 2006, millest võtsid osa Reet Mägi, Lea Leppik, Terje Lõbu, Urmet Paloveer, Toomas Pung, Ursula Haava, Virge Lell, Lauri Lõhmus, Hannes Hagu.

11. Haldus- ja majandustegevus

Juunis sai muuseum internetiühenduse valguskaabli kaudu, mistõttu ühendus paranes oluliselt. Muuseumihoones hakkas toimima wifi-võrk. Uuendati arvuteid.

Remonditi ja uuendati valgustus ajutiste näituste saalis. Fuajeesse ja ajutiste näituste saali paigutati videovalvesüsteem.

12. Tunnustused

Lea Leppik sai Tartut puudutavate publikatsioonide eest TÜ Raefondi preemia.

Reet Mägi sai rektori tänukirja botaanikaäia nõukogu juhtimise eest.

Leili Kriis sai ülikooli aumärgi pikaajalise ja eduka töö eest peavarahoidjana.

Margot Sakson sai rektori tänukirja hea töö eest muuseumi näituste ja visuaalse identiteedi kujundamisel.

II. TARTU ÜLIKOOLI KUNSTIMUUSEUM 2006

Sissejuhatus

2006. aasta olulisemaks sündmuseks oli kunstimuseumi kolme raamatu ilmumine. Need on valikkataloog „200 aastat Tartu Ülikooli Kunstimuseumi“, Voronežis asuva kunstivara kataloogi I osa „Dorpat- Jurjev-Tartu ja Voronež: ülikooli kollektsiooni saatus“ ja töövihik koolidele „Vana-Kreeka kultuur“. Muuseumis toimus neli temaatilist kunstinäitust, millest populaarseim oli interaktiivse tegevusega *Antiikaja mood* koos antiikrõivaste koopiate, pedagoogilise programmi ja kõrgema kunstikooli üliõpilaste moeetendusega. Rahvusülikooli aastapäevaks avati näitus *Tartu Ülikooli rektorite portreid*. Tartu kunstikuul toimus aktikroki joonistamise üritus *Elav akt* kunstnik Loit Jõekalda juhendamisel ja Hansapäevadel viis kunstimuseum „Muusade õue“ hansatelgis läbi antiikkunsti töötuba.

Külastajaid käis kunstimuseumis 11000, muuseum osutas 5 keeles giiditeenust 381 grupile. HTM humanitaar- ja loodusteaduslike kogude säilitamise programmi abil telliti kogu muuseumi maalikogu puhastamine ja konserveerimine ning osteti mikrokliima reguleerimise seade antiigihoidlasse.

Seoses hoidlate renoveerimistöõde alguse ja skulptuuri ja maalikogu ümberkolimisega suleti külastajatele ajutiselt 1 näitusesaal ja lõpetati muuseumisaalide väljarentimine üritusteks.

Personal: 9 inimest 7,3 ametikohal - neist teadustöö ja kogude personali 5 inimest. 2006 lisandus raamatukogust ületoodud 0,8 koormusega projektijuht asukohaga raamatukogus. 3 töötajat on magistrikraadiga, 1 on doktoriõppes, 1 magistriõppes, 1 omandab rakenduskõrgharidust. Neli töötajat osalesid erialastel koolitustel ja teadus- ja õppereisidel Eestis ja välismaal. Projektide läbiviimiseks ja turistide teenindamiseks palgati ajutist tööjõudu.

1. Põhifondi suurus: kokku 29383 museaali

2. Eelarve tulud kokku: 2,384.4

ülikooli eelarvest	1,486.7
piletitest, suveniiridest ja giiditööst (maha arvatud 18%)	281.0
sihtotstarbeliste projektide toetus	297,6
riiklik programm	324.9
<i>overhead</i>	-5.8

3. Eelarve kulud: 2,273.2

4. Muuseumi külastamine

4.1. statsionaaris: kokku **11000 külastajat**

neist grupis 73%, üksikkülastajaid 27%

tasuta sissepääs 10% külastajatest

4.2. Ekskursioonide juhtimine: **381 gruppi**

eestikeelseid ekskursioone 43%

saksakeelseid ekskursioone 20%

inglisekeelseid ekskursioone 18%

soomekeelseid ekskursioone 14%

venekeelseid ekskursioone 5%

4.3. Õpilasi: **33% külastajate üldarvust** (üle 3600 õpilase)

Erinevaid muuseumiprogramme õpilastele telliti **50 korda**

4.4. spetsiifiliselt **tasuta sissepääs 10% külastajatest** (kunstiüliõpilased, TÜ töötajad ja üliõpilased, rektoraadi külalised, puudega lapsed)

5. Näitused

5.1 Püsinäitus: **109 teost**

5.2 Ajutised näitused: **104 teost**

- *Akt kuubis* – E. Okase 90. sünnipäevale pühendatud näitus. E. Okase, A. Bachi, S. Trei graafika ja joonistused (I. Sakh, O. Orro) 33 tööd
- *Kaunase kunst Tartus – Vytautas Eigirdas* (Leedu Kunstnike Liit, I. Kukk) 12 maali
- *Antiikaja mood* (J. Tiisvend, K. Valk, A. Arus) 24 skulptuuri, 3 osaline sirm, 6 kostüümi, 6 tarbeasja
- *Väikesed puust linnad* fotokollaažidega 12 stendi (H. Rajavee, P. Paasmäe)
- *Tartu ülikooli rektorite portreid* (I. Kukk) 8 maali

5.4. Muuseumi eksponaadid välisnäitustel kokku: **29**

18 teost deposiidid eri muuseumide püsinäitustel

Ühest sajandist teise. Kristjan ja Paul Raud Eesti Kunstimuuseum, KUMU 1 (KMM MA 15)

Modernismiaja klassikud. Andrus Johani ja Kaarel Liimand Eesti Kunstimuuseum, KUMU 1 (KMM MA 17)

Meistriteoste lummus. Koopia Eestis 19. sajandil EKM, Kadrioru Kunstimuuseum 9 (S 4, 12, 161, 290, 478, MA 222, GR 1339, 1365, 1381)

5.5 Deposiidid ülikoolis **kokku: 129** museaali, sh maale 103

5.6 Fondi kunstiteoste tutvustamine kokku: **637 teost** (20 grupile)

skulptuurid 62

gemmid 82

mündid	20
graafika	421
antiikoriginaalid	22
maalid	5
ikoon	19
tarbekunst	6

6. Teadustöö

6.1 teaduspublikatsioonid ja teemad

- Valikkataloog *200 aastat Tartu Ülikooli Kunstimuuseumi* (I. Sahl, J. Tiisvend, I. Kuk, K. Valk, L. Laiverik)
- Kataloog *Dorpat-Jurjev-Tartu ja Voronezh: ülikooli kollektiooni saatus* (I. Kuk)
- Töövihik 6-12 klassile *Vana-Kreeka kultuur* (K. Valk)
- Artikkel *Ülevaade Tommaso Cadese gemmivalandite kollektioonist* ajakirjale „Muuseum“ (J. Tiisvend)
- Artikkel *Koopiad, reproduktsioonid, originaalid – Tartu ülikooli kunstikogu kujunemisest* Eesti Kunstimuuseumi kogumikule (I. Kuk)
- Jätkub teadustöö Lipharti graafikakogu ja 1920. aastate tulmete (Vaxeli kogu) ajaloost ja teoste atribueerimine (I Sahl)
- Admiral Krusensterni annetus muuseumile ja selle edasise saatuselane uurimistöö ettekanded (I Sahl)
- Alustatud muuseumi antiigikogude ja klassikalise filoloogia teemalist doktoritööd (J Tiisvend)
- Jätkub teadustöö ikoonikogu ülevaate koostamiseks (K. Valk)
- Alustatud trükise ja 2-osalise näituse ettevalmistamist J. W. Krause 250. juubeliks (I. Sahl, M. Teemus)

6.2 Ettekanded:

- *Professionaalse kunstihariduse algus Eestis – Tartu ülikooli joonistuskool 1802-1898*. Kõrgema kunstikooli „Pallas“ juubelikonverentsil TÜ raamatukogus 11.02. (I. Kuk)
- *Displaying the cast collections – to whom and why?* Ülikoolimuuseumide ühenduse *Universeum* seminaril Strasbourgi ülikoolis 22.-24.06. (I. Kuk)
- *Koopiad, reproduktsioonid, originaalid – Tartu ülikooli kunstikogu kujunemisest* rahvusvahelisel koopiakonverentsil Eesti Kunstimuuseumis 03.-04.04. (I. Kuk)
- *Rethinking the display of plaster casts* CECA konverentsil Rooma ülikoolis Tre 3.-8.10. (I. Kuk)
- *Kunstireisid ja kunsti kogumine Karl Morgensterni ajal* rahvusvahelisel konverentsil „Uurimisreisid ja muuseumikogud“ TÜ Ajaloomuuseumis 06-07.12 (I. Kuk)

- *Imeasjad ja pildid imeasjadest – teaduslike uurimisreiside jäljed kunstimuuseumis.* Rahvusvahelisel konverentsil „Uurimisreisid ja muuseumikogud“ TÜ Ajaloomuuseumis 06-07.12 (I. Sahlk)
- *Maastik. Loodusilu, peidetud tähendused ja sümbolid.* Kadrioru kunstimuuseumis ettekandepäeval „Peterburi versus Moskva“ (I. Sahlk)
- *Loomad antiikaja inimeste elus ja mõttemaailmas* Eesti Kirjandusmuuseumi loomapärimuse III seminaril 28.02.(ilmusid teesid) (K. Valk)
- *Toareisid: meelelahutuslikust silmapiiri laiendamisest Tallinnas ja Tartus 19. saj I poolel.* Kadrioru kunstimuuseumis ettekandepäeval „Keskplaani“ (M. Teemus)

6.3 popularteaduslikud artiklid ja ettekanded

- *Partnerlus muuseumihariduses* Muuseum, nr. 1 (19) 2006 (I. Kukkk)
- *Antiikaja lemmikloomad* Lemmik, nr 7/2006 lk 28-30 (K. Valk)
- *Reisimine Vanas-Kreekas ja Roomas : teedevõrk, liiklusvahendid, ööbimine* Kunstimuuseumi ettekandepäeval Maanteemuuseumis (J Tiisvend)
- *Vanakreeka liikumisviiside kajastusi antiikaja vaasimaalis ja skulptuuris* Kunstimuuseumi ettekandepäeval Maanteemuuseumis (K. Valk)
- *Kunsti transport, mõningaid praktilisi aspekte* Kunstimuuseumi ettekandepäeval Maanteemuuseumis (I. Sahlk)
- *Liikumise kasulikkusest ja vajalikkusest 19. sajandil* Kunstimuuseumi ettekandepäeval Maanteemuuseumis (A. Arus)
- *Päramene obene ja esimene massin üles tähendat seitungi päält* Kunstimuuseumi ettekandepäeval Maanteemuuseumis (I. Kukkk)
- *Seismise kasulikkusest ja vajalikkusest.* Kunstimuuseumi ettekandepäeval Maanteemuuseumis (A. Ilves)

7. Õppetöö

7.1 Loengud

- *Lääne-Euroopa vanagraafika* Eesti Kunstiakadeemia üliõpilastele (I. Sahlk).
- *Kunstimuuseumi graafikakogu* kunstiõpetajate täienduskoolitus (I Sahlk)
- *19. saj ikoonikunst ja tempera kasutamine ikoonimaalis.* kunstiõpetajate täienduskoolitus (K. Valk).
- *Graafiktehnikad ja joonekunst* Eesti kunstiõpetajate täienduskoolitus (K. Valk).
- *Kreeka vaasimaal* Eesti kunstiõpetajate täienduskoolitus ((K. Valk).
- *Reljeefi väikevormid ja värvimine* Eesti kunstiõpetajate täienduskoolitus ((K Valk)
- *Antiikkunsti haridusprogrammid ülikooli kunstimuuseumis.* Eesti kunstiõpetajate täienduskoolitus ((K. Valk)
- *Muuseumipedagoogika kunstimuuseumis* Õpetajate Seminari klassiõpetajaks õppivatele üliõpilastele (K. Valk)

Muuseumiprogrammid koolidele (50 korda)

Koolivaheaja programm *Moekunst muuseumis* (toetus Kultuuriministeeriumi programmist *Paneme kunsti levima*)

Antiikaja mood
Kreeka vaasimaal
Loomad ja antiik

Kreeka müüdid põhikoolile
Kreeka kultuur (kultuurilugu, ajalugu) 10-12 kl
Kreeka kultuur venekeelsetele koolidele

7.2 Üliõpilaste juhendamine

- Klassikalise fil. üliõpilase bakalaaurusetöö Prof. Ludwig Schwabe klassikalise filoloogina kaasjuhendamine (J. Tiisvend)
- Tartu Kõrgema Kunstikooli üliõpilase käsikuldamise alase bakalaurusetöö retsenseerimine (A. Ilves)

8. Teabetöö

8.1 Üritused avalikkusele

Elav akt – aktikrokii joonistamine graafik Loit Jõekalda juhendamisel (K. Valk) (30)
Hansapäevade „Muusade õu“ – töötuba (K. Valk) - (100)
Moeüllatused muuseumis koolivaheaja eriprogramm (J. Tiisvend, K. Valk) (47)
Noore moekunstniku Kaire Kuke kollektsiooni esitlemine näitusel „Antiikaja mood“
 (J. Tiisvend)

8.2 ajaleheartiklid

Puutejooned paberil Näitus „Akt kuubis“ // Eesti Ekspress/Areen 19.01.2006 I. Sakh.
Kunstimuuseumi esimene raamat on valmis // UT 31.03 I. Sakh
Tartu ülikoolis näeb antiikaja moodi //UT 10.03 J. Tiisvend
Ülikooli varad ja Tartu raudtee // Tartu Postimees 21.08.06 I. Kukk
Tuleb rektorite portreede näitus //UT 24.11.06 I. Kukk

8.3 infotrükised

Tartu ülikooli kunstimuuseum – voldiku käsikiri ja esmane makett (J. Tiisvend, A. Arus)

8.4 päringutele vastamine **15**

8.5 intervjuud **12**

ETV, TV3, Poola TV, Vikerraadio, Klassikaraadio, Raadio Kuku, Raadio 4

8.6 muuseumi kajastamine trükimeedias **16 artiklit**

Tartu Postimees
 Postimees
 Universitas Tartuensis
 Eesti Päevaleht
 Eesti Ekspressi Areen

SL Õhtuleht
Linnaleht
KesKus
Cosmopolitan

8.7. reklaam ja messid

osaletud Helsingi messil Matka 2005, avaldatud infot Eesti turismikataloogides, turismiveebis, Tartu kultuuriaknas, muuseumi veebilehel
koostatud näituste ja ürituste reklaamplakateid, hansapäevade töötoa reklaam
Tutvustatud muuseumi teenuseid reisikorraldajatele ja Tartu giidide ühingule
Muuseum laiendas oma suveniiride valikut- telliti gemmidega siidsall

8.8 projektide koostamine koostati ja rahuldati 7 taotlust

Kultuuriministeriumile Voroneži kataloogi väljaandmiseks (I.Kukk)
Eesti Kultuurkapitalile Voroneži kataloogi väljaandmiseks (I. Kukk)
Eesti Kultuurkapitalile näitusele „Väikesed puust linnad“ (I Kukk)
HTM Loodus ja humanitaarkogude programmile jätkuprojekti koostamine 2006 aastaks (I. Kukk)
Eesti Kultuurkapitalile albumile „200 aastat kunstimuuseumi“ (I Sakh)
Kultuuriministeriumi programmile „Paneme kunsti levima“ antiikmoe näitus ja programmid (J. Tiisvend)
Tartu Kultuurkapitalile ja Hasartmängu Maksu Nõukogule antiigi töövihiku trükiks (K Valk)
Eesti Kunst toetusfondile I. Malini maali *Inimsõbralik* restaureerimiseks (I Sakh)

9. Hoiu- ja kogumistöö

Põhifond seisuga 31.12.06 on **29383 museaali**

Uue tulmena vastu võetud 11 uut museaali (10 graafilist lehte ja 1 kipsvaland)
Maalikogu täielik inventuur seoses kogu konserveerimisega (K. Valk, I. Sakh, A. Arus)
Maali, skulptuuri ja fotokogu ajutine ümberkolimine seoses hoidla remondiga

9.1. Põhifondi struktuur ja arvuline seis

Graafika	6621
Joonistus	507
Maalid	245
Skulptuurid	474
Gemmide valandid	17073
Antiikoriginaalid	73
Mündid	336
Bonistika	123
Antiikmüntide valandid	2984
Medalid	435
Ikoonid	229
Tarbekunst	283

kokku: **29384**

9.3. teaduslik inventeerimine, atribueerimine: kokku 1724

gemmivalandid C.W. Höckneri kogust (J. Tiisvend) 352
 graafikat (I. Sähk) 159
 graafikakogu inventariraamatu ümberkirjutamine vastavalt muuseumidele
 kehtestatud nõuetele (K. Valk)
 Täiendatud ja parandatud kogude kartoteegi andmeid (kõik koguhoidjad)
 N.Chodewiecki graafikapasside täiendamine (K.Valk)
 inventeerimine ja elektrooniline kataloogimine „Esteris“ 192 (M Teemus)
 e-kataloogimine või kirjade redigeerimine „Esteris“ 1021 (M. Teemus)

9.4 Restaureerimine

Antiikskulptuuri koopiate valmistamine ja maalimine ekspositsiooniks (A Ilves, K. Valk) **3 skulptuuri, 1 reljeef + 24 värvimata reljeefi**

Skulptuurikogu (kunstnik-restauraator A. Ilves)

14 skulptuuri

101 gemmi

S 17 Aphrodite Arlesist büst
 S 19 Borghese Arese büst
 S 73 Dionysos pärjaga
 S 144 Capranese pea
 S 164 Allikanümf
 S 271 Kiivriga mehe pea
 S 279 Erosee büst
 S 286 Muusa büst
 S 455 Kamee. Constantinus Suur ja Constantinopoli Tyche
 S 287 Muusa pea lillepärjaga
 S 196 Heraklese pea
 S 347 Veini kallav saatür
 S 345 Vaas – puudu oleva ornamendi restaureerimine
 S 100 Versailles´ Artemis kitse jala parandamine
 Gemmide puhastamine ja osaline kinnitamine alusele. GE 5 (16 tk).
 Gemmide puhastamine. GE 26 / 606-690 (85 tk).
 S 455 reljeefi koopiate valamine ja viimistlemine (25 tk)
 S 193 kore kuju koopiate valmistamine (3 tk)

parandatud maaliraame, puhastatud püsiekspositsiooni skulptuure, skulptuurikogu ümberkolimine hoidlast saalidesse.

Graafikakogu (kunstnik-restauraator A. Arus)

restaureeriti 44 lehte + korrastati, pasparteeriti 14 lehte 32

GR 487, GR 488, GR 489, GR 179, GR 1, GR 421, GR 422, GR 794, GR 9, GR 222, GR 29, GR 22, GR 19, GR 28, GR 11, GR 430, GR 24, GR 474, GR 10, GR 35, GR 205, GR 206, GR 486, GR 485, GR 208, GR 207, GR 223, GR 3, GR 2, GR 214, GR 803, GR 476, GR 796, GR 6, GR 5, GR223, GR197, GR198, GR 203, GR 204, GR 184, GR 38, GR 796, GR 804

Restaureerimistöõde tellimine 126 tööd

Maalide konserveerimine 125

Malelaud TK 337

9.5. Kogude hooldustööd

- *Hoidlate mikrokliima.* Antiigihoidlasse osteti mikrokliima seade. Osteti uued hügrimeetrid koos registreerimiseseadega, toimub regulaarne mõõtmine, peetakse päevikut. Koostati lähteülesanne hoidlate mikrokliima projekteerimiseks ja ehitamiseks (I. Kukk, I. Sakh, K. Valk, J. Tiisvend).
- Gemmikogus GE 4-10 pandud töödele peale numeratsioon (J. Tiisvend, A. Arus)

9.7 töö ülikooli kultuuripärandi registriga

Viidud sisse muudatusi, osaletud kultuuripärandi komisjoni töös

10. Personali areng

Osalemine koolitustel ja ettekannete kuulamine

Eesti Teaduste Akadeemias "Nooreestlased Ahvenamaal 1906–1913." (I. Sakh, K. Valk)

Klassitsismi uurimine Eestis Helmi Üpruse 95. sünniaastapäevale pühendatud ettekannete kuulamine (I. Sakh, K. Valk)

IX Eesti Muuseumide festivali ettekanded „Suhtlev muuseum“ Narvas (I. Sakh, I. Kukk)

Eesti humanitaar- ja loodusteaduslikud kogud 2006: seisund, kasutamine ja andmebaasid (I. Sakh, I. Kukk, K. Valk, M. Teemus)

Konverentsi „Uurimisreisid ja muuseumikogud“ ettekannete kuulamine (K Valk, I. Kukk, I. Sakh, M. Teemus)

Koopia 19 sajandil ettekannete kuulamine Kadrioru kunstimuuseumis (I. Kukk, M. Teemus)

Konverentsi „Ühest sajandist teise. Kristjan ja Paul Raud“ ettekannete kuulamine. (K. Valk)

CECA konverentsil Evaluating, Rethinking osalemine Roomas (I Kukk)

Universeumi seminaril Strassbourgis osalemine (I. Kukk)

TÜ sümposiooni „Ihu ja hing erinevates religioonides“ vanu kultuure puudutavate ettekannete kuulamine (K Valk)

Soome Instituudi ja Eesti Muuseumiühingu koolitustel osalemine (K Valk, I Sakh)

Soome-Eesti ühisseminaril HIT (Ajalugu linnas) osalemine (K. Valk)

Kunstiõppekonverentsi „Mina ütlen kunst ja haridus“ kuulamine (K Valk)

Soome museoloogia alane koolitus. Muuseumipedagoogika Kultuuride Muuseumis. (K Valk)

Petseri, Pihkva, Novgorodi muuseumide ja ikoonikogudega tutvumine. (K Valk)

Tutvumine KUMU töökorralduse ja ekspositsiooniga (kõik töötajad)

Tutvumine KUMU hariduskeskuse töö ja Kadrioru Kunstimuuseumi haridusprogrammidega (K Valk)

Tutvumine Müncheneri Glüptoteegi ja Augsburgi ülikooli gemmi ja skulptuurikollektsioonidega (J. Tiisvend, K. Valk)

Enesetäiendus Berliini Kupferstichkabinettis (I. Sakh)

Uue töötaja K. Põltsaare muuseumitöö alase väljaõppe läbiviimine (I Sakh, K Valk)

Kujundamisalane täiendkoolitus Tartu Kõrgemas Kunstikoolis (A Arus)

Kunsteoste konserveerimise, säilitamise ja pakkimise ja eksponeerimise alane täiendkursus TÜ-s (A Arus)

11. Haldus ja majandustegevus

Hoidla renoveerimise lähteülesannete koostamine (elekter, üldehitus, san-tehnika, ventilatsioon, gaasikustustus, restaureerimise töökoja eritingimused) ja riigihangete komisjonide töös osalemine (I Kukk)

III. TARTU ÜLIKOOLI LOODUSMUUSEUM 2006

Sissejuhatus

2006.a. käivitus Loodusmuuseum ühtse struktuurina ning iseseisva eelarvega TÜ Muuseumid koosseisus. Loodusmuuseumi uue täiustatud struktuuri loomine ja käivitamine toimub 2007.a. 2006.a. aastal käivitus kaks suuremat projekti, mis töid Loodusmuuseumi uut tööjõudu. Esiteks baasfinantseeritav teadusteema “Liikide DNA triipkoodid” kogusummas 1 miljon krooni aastateks 2006-2007. Selle projekti baasil peab välja arenema sihtfinantseeritava teadusteema taotlus 2008. aastaks. Teise suurema projektina käivitus koostöös Soome partneriga Interreg projekt “Maale õppima”. See projekt on esimene projektide sarjas, mille ülesandeks on välja arendada väljapaistev loodusharidusega tegelev töörühm. Viimane kujuneb ka uute ja olemasolevate ekspositsioonide arendamise baasiks.

Käivitus Loodusmuuseumi andmebaasi server, mis asub TÜ serverite keskkruumis ning valmis andmebaasi esimene versioon. Hetkel on võimalik veebipõhise liidese abil sisestada andmebaasi kogude eksemplare ja mõningaid muid andmeid (vaata Joonis 1.). Lähikuudel valmib andmebaasi järgmine versioon, mis võimaldab üle veebi sisestada ja toimetada taksonite nimesid, DNA sekventse ja nendega seotud metaandmeid, digitaalseid faile (sh. pildid, tekstid jne.), laenutusi jm.

Kogude riikliku programmi raames organiseeris Loodusmuuseum 15. novembril 2006 Tartu Ülikooli raamatukogus ligi 200 registreerunud osavõtjaga konverentsi “Eesti humanitaar- ja loodusteaduslikud kogud 2006: seisund, kasutamine, andmebaasi” (vt <http://www.ut.ee/natmuseum/> või <http://teaduskogud.org/>).

Loodusmuuseumi eelarve tegi uute projektide käivitumise tõttu suure kasvu jõudes tulude poolel üle 5 miljoni krooni.

1. Personal

11 täiskohaga töötajat + 19 osalise koormusega (välja on jäetud kassapidajad, muuseumiteenijad jm abipersonal)

2. Põhifondi suurus

Ligikaudu 625 000 eksemplari (lisaks üle 300 000 prepareerimata eksemplari ja herbaarlehe)

3. Eelarve

Tulud	Kulud
5 207 246 kr.	4 789 546 kr.

(Märkused: Tulude poolel on baasfinantseeritava teadusteema 2007.a. eelarve 680 000 krooni ja kulude poolel 400 000 krooni Interreg projekti kulusid mis on projekti juhtasutuselt laekumata)

4. Muuseumikülastuse statistika

4.1. Kokku külastajaid: 13436

Zoologiamuuseum

11196 külastajat, millest - 10121 üksikülastajat, 1075 ekskursanti, 120 ekskursiooni (grupp). Ämblike näitust külastas 5262 inimest.

Geoloogiamuuseum

1226 piletiga külastajat; üliõpilasi 250 TÜ biogeo teaduskonnast; 430 Eesti Maaülikoolist; 15 kõrgemast sõjakoolist; Vanemuise kult. päeva üritustel 230; geogr. ja biol. olümpiaadidel osalenud õpilased ~60; rüükalade päeval osalenud 30.
Kokku: ~2240 külastajat

4. 2. Ekskursioonid

Kokku 154

Sealhulgas:

Zoologiamuuseumis 120

Geoloogiamuuseumis 34

4.3. Osalejate arv muuseumipedagoogilistes tundides

Kokku 325 õpilast

Sealhulgas:

Zoologiamuuseumis 120 õpilast

Geoloogiamuuseumis 205 õpilast

5. Ekspositsioon ja näitused

5.1. Püsinäitus (eksponeeritud museaalide arv)

Geoloogiamuuseumis:

Eesti geoloogia (aluspõhja ja kvaternaari stratigraafia ja paleontoloogia - ca 1000 museaali).

Üldine paleontoloogia (üle 750 museaali tervest maailmast).

Mineraalid (rohkem kui 500 näidist esindab ca 250 mineraali).

Meteoriidid (kokku 93 näidist).

Eesti maavarad (kokku 19 näidist)

Kokku ~2112 museaali

Zoologiamuuseumis:

Püsiekspositsiooni uuendamine

Akvaariumide ja terraariumide ekspositsiooni sisustamine: Karpkalaliste akvaariumid, ilukilpkonna terraarium, hiid-linnutapiku terraarium, lehekonna terraarium, saare-roninastiku terraarium, kuningpüütoni terraarium. Valmis rannikulindude ekspositsioon.

5.2. Ajutised näitused

1. Näituse „Imelised Elusad Ämblikud“ ettevalmistamine ja läbiviimine
2. Projekti „Kalevite maa“ ettevalmistamine (Koos Tartu Ülikooli teabetalitusega)
3. H. Beili kivimite näitus "Kivide sisemine ilu" - 245 näidist
4. Dots. Asta Oraspõllu 80. sünnipäevale pühendatud näitus - 70 näidist

5.3. Museaalide deponeerimine muuseumist välja

1. Vilsandi Rahvusparki - H-W. Beili kivimeid eksponeerimiseks
2. Ivars Zupinš'ile Läti Loodusmuuseumisse Devoni kopskalu (teadusl. tööks)
3. Prof. J. S. Peel'ile Uppsala Ülikooli Kambriumi ajastu monoplakofore
4. Kajakad TÜ Ajaloomuuseumile

5.4. Fondides asuvate museaalide tutvustamine

Üliõpilastele tutvustati õppetöö käigus botaanilisi, mükoloogilisi, geoloogilisi, entomoloogilisi ja osteoloogilisi fonde.

Imetajate materjale fondidest kasutati terioloogia loengutes (2006. a. sügissemester).

Tehti must-kärbsenäpa (*Ficedula hypoleuca*) nahkade digitaalsed fotod Moskva Riiklik Ülikooli uurijate jaoks.

6. Teadustöö

6.1. Artiklid (jaotus teadusest populaarteaduslikuni)

Artiklid, mis on kajastatud ISI Web of Science andmebaasis:

1. Tedersoo L, Suvi T, Larsson E, **Kõljalg U**. 2006. Diversity and community structure of ectomycorrhizal fungi in a wooded meadow. *Mycological Research* 110: 734-748.
2. Nilsson RH, Larsson K-H, Larsson E, **Kõljalg U**. 2006. Fruiting body-guided molecular identification of root-tip mantle mycelia provides strong indications of ectomycorrhizal associations in two species of *Sistotrema* (Basidiomycota). *Mycological Research* 110: 1426-1432.
3. Tedersoo L, Pellet P, **Kõljalg U**, Selosse M-A. 2006. Parallel evolutionary paths to mycoheterotrophy in understory Ericaceae and Orchidaceae: ecological evidence for mixotrophy in Pyroleae. *Oecologia* (online early, doi:10.1007/s00442-006-0581-2).
4. Teder T, Moora M, Roosalu E, Zobel K, Pärtel M, **Kõljalg U**, Zobel M. 2006. Monitoring of Biological Diversity: a Common-Ground Approach. *Conservation Biology* (online early, doi: 10.1111/j.1523-1739.2006.00575.x).
5. Nilsson RH, Ryberg M, Kristiansson E, Abarenkov K, Larsson K-H, **Kõljalg U**. 2007. Taxonomic reliability of DNA sequences in public sequence databases: a fungal perspective. *PloS ONE* 1(1): e59. doi:10.1371/journal.pone.0000059
6. Jürjado, I.; **Suija, A.**; Liira, J. 2006. Biogeographical determinants of lichen species diversity on islets in the West-Estonian Archipelago. *Journal of Vegetation Science* 17(2): 125 – 134.

7. **Suija, A.** 2006. Variation of morphological characters in the lichenicolous ascomycete genus *Abrothallus*. *Annales Botanici Fennici* 43(3): 193 – 204.

8. Larsson, K.H.; **Parmasto, E.**; Fischer, M.; Langer, E.; Nakasone, K.K.; Redhead, S.A. 2006. Hymenochaetales: a molecular phylogeny for the hymenochaetoid clade. *Mycologia*, 98(6), xx - xx.

Artiklid teistes rahvusvahelistes teadusajakirjades, millel on registreeritud kood, rahvusvaheline toimetust, eelretsenseerimine, rahvusvaheline levik ja avatus kaastöödele:

Miljutin, A. 2006. African climbing mice (*Dendromus*, Muroidea) and Palaeartic birch mice (*Sicista*, Dipodoidea): an example of parallel evolution among rodents. *Acta Zoologica Lituania*, 16(2): 84–92.

Kröger, B. & **Isakar, M.** 2006. Revision of annulated orthoceridan cephalopods of the Baltoscandic Ordovician. *Fossil Record*, Mitteilungen aus dem Museum für Naturkunde in Berlin, Geowissenschaftliche Reiche **9**, p. 139-165

Teadusartiklid Eesti ja teiste riikide eelretsenseeritavates teadusajakirjades, millel on kohalik toimetuskolleegium:

Suija, A.; Jüriado, I.; Leppik, E.; Randlane, T. 2006. New lichens and lichenicolous fungi. *Folia Cryptogamica Estonica* 42: 103-105.

Pöldmaa, K. 2006. Two new parasitic ascomycetes on *Aesculus hippocastanum* in Estonia. *Folia cryptogamica Estonica* 42: 85 – 89.

Parmasto, E. 2006. Dichochaete, Hydnochaete and Hymenochaete (Hymenochaetales, Hymenomycetes) in Costa Rica. *Folia Cryptogamica Estonica*, 42, 81 - 84.

Parmasto, E. 2006. New data on distribution and spore variation in *Hydnochaete* and *Hymenochaete* (Hymenomycetes). *Folia Cryptogamica Estonica*, 42, 73 - 79.

Monograafiad, mis on välja antud kirjastuste poolt, mis ei ole loetletud lisas 1:

Samuels, GJ.; Rossman, AY. ; Chaverri, P.; Overton, BE.; **Pöldmaa, K.** 2006. Hypocreales of the Southeastern United States: An Identification Guide. CBS Biodiversity Series 4. Centraalbureau voor Schimmelcultures, Utrecht.

Artiklid/peatükid lisas mitte loetletud kirjastuste välja antud kogumikes:

Parmasto, E. 2006. Hymenochaetoid fungi (Hymenochaetales, Hymenomycetes) in India.. Ganguli, B.N., Desmukh, S.K. (Toim.). *Fungi. Multifaceted Microbes.* (28 - 37). New Delhi: Anamaya Publishers

Parmasto, E.; Parmasto, I. 2006. Fungi of Ruhnu Island (Estonia). Talvi, T. (Toim.). *Nature of Ruhnu Island* (5 - 84). Viidumäe: Estonia Maritima

Spetsiifilised teadusväljaanded (sõnaraamatud, leksikonid, atlased, määrajad, tekstikriitilised väljaanded):

Parmasto, E.; Nilsson, H.; Larsson, K.-H. 2006. Cortbase. A nomenclatural database of corticioid fungi. Vers. 2.02, Dec. 2006. (<http://andromeda.botinst.gu.se/cortbase.html>)

Geoloogiliste kogude põhjal ilmunud teadustööd:

Faidit, J-M. 2006. Bicentenaire de la météorite d'Alais. *l'Astronomie*, **118**, 3-4, 162-165 (M. Isakar edastas autorile andmed ja foto TÜ geoloogiamuuseumis säilitatavast Alais meteoriidist)

Kleesment, A., Konsa, M., Puura, V., Karhu, J., Preeden, U., Kallaste, T. 2006. Impact-induced and diagenetic changes in minerals in the sandy ejecta of the Kärddla crater, NW Estonia. *Proceedings of the Estonian Academy of Sciences. Geology*, **55**, 3, 189-212

Vinn, O. 2006. Tentaculitoid affinities of the tubeworm-like fossil *Tymbochoos sinclairi* (Okulitch, 1937) from the Ordovician of North America. *Geobios*, 39, 739-742

6.2. Ettekanded

Isakar, M. 2006. Geoloogilised uurimisreisid Gröönimaale 20. sajandi alguses. Konverentsil „Uurimisreisid ja muuseumikogud“, Tartu Ülikooli ajaloo muuseumis, 6.-7. detsembril 2006.

Kõljalg, U. 2006. UNITE – a molecular database for the identification of ectomycorrhizal fungi. International Mycological Congress VIII; August 2006; Cairns, Australia.

Kõljalg, U. 2006. Loodusmuuseumi veebipõhine andmebaas, sh ülevaade mükoloogilistest ja mikrobioloogilistest kogudest. Konverentsil "Eesti humanitaar- ja loodusteaduslikud kogud 2006: seisund, kasutamine, andmebaasid", Tartus 15. november 2006.

Miljutin, A. 2006. Ettekanne «Alexander Rosenbergi osteoloogilise kogu saatus» konverentsil «Uurimisreisid ja muuseumikogud» TÜ Ajaloomuuseumis (06.12).

Pani, T. Ülevaade reisidelt toodud geoloogilistest kogudest. Konverentsil „Uurimisreisid ja muuseumikogud“, Tartu Ülikooli ajaloo muuseumis, 6.-7. detsembril 2006.

Pani, T. Tartu Ülikooli Loodusmuuseumi ajaloost. Akadeemilise Baltisaksa Kultuuri Seltsi (ABKS) koosolekul 21. nov 2006.

Parmasto, E. 2006. Loodusteaduslike kogude andmebaasid ja teadus (kas ja kuidas on andmebaasid seotud teadusega, andmebaasistamise eesmärgid jm). Konverentsil "Eesti humanitaar- ja loodusteaduslikud kogud 2006: seisund, kasutamine, andmebaasid", Tartus 15. november 2006.

6.3. Trükised

Video: Konverentsi "Eesti humanitaar- ja loodusteaduslikud kogud 2006: seisund, kasutamine, andmebaasid" ettekanded. 1-4. IT Multimeedia talitus, Tartu Ülikool.

6.4. Konverentside, seminaride, teadustemaatiliste ürituste korraldamine

Konverentsi "Eesti humanitaar- ja loodusteaduslikud kogud 2006: seisund, kasutamine, andmebaasid" korraldamine Tartus 15. novembril 2006.

INHIGEO (International Commission on the History of Geological Sciences) konverentsi ja ekskursiooni (Vilnius, 28-29. juuli, Leedu-Läti-Eesti - 30. juuli – 04. august 2006) organiseerimiskomitees osalemine.

6.5. Teaduslik inventeerimine ja atribueerimine

Lõpetatud A. Rosenbergi Uebersiht'is mainitud fossiilsete taksonite kohta andmebaasi loomine.

Alustatud ainupiluliste (Monotremata) elektroonilise kataloogi koostamisega.

Alustatud kanaliste (Galliformes) elektroonilise kataloogi koostamisega.

Toimetatud ja välja printitud A. Rosenbergi käsikiri "Summarische Uebersicht über mein fossiles und rezentes Sammlungsmaterial"

Jätkati entomoloogiliste, malakoloogiliste, samblike, seente, sammaltaimede ja kõrgemate taimede kollektsioonide andmebaasistamist.

7. Õppetöö

7.1. Muuseumipedagoogiline töö (uute ja kestvate programmide loetelu)

Geoloogiamuuseum

a) Kestvad programmid: õpetamise tase vastavalt klassile, nii põhikoolile kui ka gümnaasiumile.

Õppeklassis viime läbi alljärgnevat pedagoogilisi programme:

Eesti geoloogiline ehitus

Elu areng Maal

Kivimid ja mineraalid

Eesti maavarad

b) geoloogiliste ainete õpetamine GLOBE projektis „Muhu Põhikooli ja Tartu Kivilinna Gümnaasiumi ühine kivilaager” Muhu saarel - M. Isakar

c) Tartu Slaavi Gümnaasiumile projekti „Geograafia ja loodusõpetuse õpetamine eesti keeles” raames geoloogiliste ainete õpetamine 20-22.11 ja 11-13.12.2006

geoloogiamuuseumis - T. Pani

Õppeklassi sisustamine

Zooloogiamuuseum

Terioloogia õpetamine Tartu Ülikoolis (2006. a. sügissemester). (A.Miljutin)

Selgroogsete zooloogia praktikumide juhendamine Jõeperas (31.07-4.08; 10-14.08).

(A.Miljutin)

Loeng "Eesti pisiimetajad" Maaülikoolis (23.11). (A.Miljutin)

Bioloogia ja geograafia õppematerjalide tõlkimine vene keelde Riiklikule

Eksamikeskusele. (A.Miljutin)

Muuseumitundide läbiviimine - *Koduümbruse loomadega tutvumine videofilmi abil*

Mikroskoobitundide (mageveeloomade uurimine) ettevalmistamine.

Koostöös Tartu Keskkonnahariduse Keskusega toimusid zooloogiamuuseumi ringi rühmade tunnid ning viidi läbi muuseumikoolitused lasteaia kasvatajatele ja põhikooli õpetajatele.

Tartu Tamme Gümnaasiumi zooloogia tundide läbiviimine.

Õppeklassi sisustamine.

7.2. Üliõpilaste juhendamine

Silvia Lotman – (teadus)magistritöö (ZHI magistrant)

Teele Jairus – magistritöö (BÖI magistrant)

Triin Suvi – doktoritöö (BÖI doktorant)

Kessy Abarenkov – doktoritöö (BÖI doktorant)

Leho Tedersoo – doktoritöö (BÖI doktorant)

8. Teabetöö

8.1. Üritused avalikkusele

Geoloogiamuuseum

Avatud uste päev 19.05.05; rahvusvahelisel muuseumipäeval 18.05.05; ülikooli lahtiste uste päeval (tutvustati bio-geo teaduskonda), Kunstide öö 18. okt. 2006

1. Vanemuise Kultuuritänav - Päev täis kultuuri 19. mai 2006:

a. viktoriin kivimite tundmises

b. tasuta ekskursioonid

2. loodust tutvustav sari „Võilillest varblaseni” koostöös Tartu Keskkonnhariduse Keskusega teemal:

Rüükalad, Devon ja Tartu paljandid, 16. detsember 2006

8.2. Artiklid (mis ei kuulu teaduse rubriiki)

Isakar, M. 2006. Elsa Rosenstein - Eesti esimene naisgeoloog. Tartu Ülikooli Ajaloo Küsimusi XXXV, lk. 66-79; Ingliskeelne resüme lk. 169-170

Palmer, D. 2006. Eelajaloolise maailma atlas. Kirjastus ILO. M. **Isakar** tõlkis Mesosoikum ja Kainosoikum lademetete osa lk. 92-159

Luig, J. 2006. Juuksele on mitmest liigist. – Loodus (6): 38.

Luig, J. 2006. Tiivulised paberivalmistajad. – Loodus (6): 7.

Martin, M. 2006. Pajulembesed putukad. Eesti Loodus, 6, 12 - 15.

Martin, M. 2006. Kilplutikat tunneb lõhnast ja kibedast maitsest. Eesti Loodus, 6, 51

Martin, M. 2006. Ritsikas koduaknal. Eesti Loodus, 8, 25

Martin, M. 2006. Suur-kuldtiib. Eesti Loodus, 8, 30 - 32.

Martin, M. 2006. Hiir saab mahamaetud mõne tunniga. Loodus, (1), 30 - 31.

Pani, T. Ilumetsa meteoritic craters. In Grigelis, A., Bork, K. (editors), History of Quaternary geology and geomorphology, Fieldtrip Guidebook, Lithuanian Academy of Sciences, Vilnius, 2006, pp 92-93

Pani, T. University of Tartu. In Grigelis, A., Bork, K. (editors), History of Quaternary geology and geomorphology, Fieldtrip Guidebook, Lithuanian Academy of Sciences, Vilnius, 2006, pp 94-95

8.3. Infotrukised

--

8.4. Konsultatsioonid, päringutele vastamine

Geoloogiamuuseum

Keskmiselt 2-3 korda nädalas vastatakse kas e-meilitsi või kohapeal muuseumis mitmesugustele geoloogiaalastele küsimustele.

Zoologiamuuseum

Määratud luine materjal kakuliste räppetompudest (Aarne Laansalu jaoks).

Tehtud must-kärbsenäpa (*Ficedula hypoleuca*) nahkade digitaalsed fotod (Dr Nikolai Formosovi jaoks, Moskva Riiklik Ülikool).

Keskmiselt 2-3 korda nädalas vastatakse kas e-meilitsi või kohapeal muuseumis mitmesugustele zooloogilistele küsimustele.

Telefoni teel konsulteeritud inimesti entomoloogilistes ja ornitoloogilistes küsimustes.

Määratud muuseumisse pöördunud asjaarmastajate entomoloogilisi materjale (ca 300 eks).

Botaanikamuuseum

Keskmiselt 2-3 korda nädalas vastatakse kas e-meilitsi või kohapeal herbaariumites botaanilistele ja mükoloogilistele küsimustele.

8.5. Intervjuud

--

8.6. Muuseumi kajastamine meedias

T. Pani külaline ETV haridussaates Õpiõu / 16. nov. 2006/

8.7. Reklaam ja messid

Reklaam väljaandes Baltic Guide

9. Hoiu- ja kogumistöö

9.1. Põhifondi struktuur ja osade arvuline suurus

Geoloogiamuuseumi põhifond:

1. Paleontoloogilised kogud ~35 000
2. Litoloogilised kogud ~9100
3. Aluskorra kivimid ~3100
4. Kivimid ja mineraalid ~22 000
5. Meteoriidid 168
6. Fotod, negatiivid ~8400
7. Arhiiv ~800
8. Varia (kipskopiad, geoloogilised esemed) 200

Zoologiamuuseumi põhifond:

Imetajate nahkade põhikogu – 2123 eks.

Linnunahkade põhikogu

1. Buturlini linnunahkade kogu – 1775 eks.
2. Eesti linnunahkade kogu – 6500 eks.

Alamate vertebraatide põhikogu

1. Kahepaiksete ja roomajate põhikogu (sh ekspositsioon) – 520 eks.
2. Kalade põhikogu (sh ekspositsioon) – 1188 eks.

O.Koch'i ooloogiline kogu – 12914 eks.

Ooloogiline põhikogu (sh ekspositsioon) – 3000 eks.

Osteoloogiline põhikogu (sh ekspositsioon) – vähemalt 60000 eks.
 Lindude ekspositsioon – 979 eks.
 Imetajate ekspositsioon – 425 eks.
 Võrdleva anatoomia ekspositsioon – 190 eks.
 Selgrootute (va limused, putukad) ekspositsioon – 254 eks.
 Malakoloogilised kollekttsioonid (sh ekspositsioon) – 82752 eks.
 Entomoloogiline põhikogu (sh ekspositsioon) – 90095 eks.
 Endel Mäe entomoloogiline kollekttsioon - 20000 eks.
 Kokku prepareeritud materjale – vähemalt 262715 eks.
 H.Remmi jt määratud prepareerimata materjalid vatikihtidel – ligi 300000 eks.

Botaanikamuuseumi põhifond:

Botaanilised kogud:

Herbarium Generale - 754 pakki

Eesti Herbaarium - 64 748 herbaarlehte

Eesti naaberalade võrdlusherbaarium (nn Scandinavica) - 2176 herbaarlehte

A.G. von Bunge Flora Exciccata Liv-, Est- und Curlands - 7 mappi

J.H. Rosenplänteri herbaarium - 11 mappi

F.S. Morgensterni herbaarium - 1 mapp

Eesti Taimed I-IV (Eesti eksikaat) - 4 mappi kõrgemaid taimi

Brüoloogiline kogu eksemplaride arv ligikaudu 20 000. See koosneb järgmistest alaosadest:

Üldherbaarium 3819 eks.

Bryotheca Baltica 1565 eks.

Eesti herbaarium 4652 eks.

T. Lippmaa kogu ca 6000 eks.

Algoloogiline kogu - 90 000 säilikut (peamiselt ikonoteek, s.o. vetika liikide või alamate taksonite illustratsioonid paberlehtedel)

Mükoloogilised kogud:

Samblike kogu - 65 000 eks.

Seente kogu – 12 000 eks.

9.2. Põhikogu täiendamine

1. Osteti Endel Mäe entomoloogiline kollekttsioon (peamiselt liblikalised ja mardikalised) 171 kasti ja enam kui 20000 eksemplari.

2. Ekspeditsioon Seishelli saartele märtsis 2006 – TÜ BÖI doktorandid Leho Tedersoo ja Triin Suvi uurisid Seishelli saartel kasvavate puude ja põõsaste seenjuuri. Uurimistöö raames koguti enam kui 200 seene viljakeha, mis talletati TÜ loodusmuuseumi herbaariumis. nende baasil on valminud ja ajakirjale *Molecular Ecology* esitatud käsikiri. Kaks artiklit on valmimas.

3. Ekspeditsioon Tasmaania, Ida- ja Põhja-Austraalia metsadesse augustis 2006 – loodusmuuseumi dir.kt. Urmas Kõljalg ja doktorant Leho Tedersoo tegid uurimistööd Tasmaania ja Ida-Austraalia lõunapöõgi (*Nothofagus*) ning Põhja-Austraalia

subtroopilistes metsades. Kogutud seente herbaarmatejal talletati TÜ Loodusmuuseumi kogudes. Hetkel käib kogutud materjali analüüs (sh. molekulaarne)

4. Välitöödel Eestis ja lähiriikides koguti enam kui 2000 eksemplari, mis talletati loodusmuuseumi kogudesse.

9.3. Restaureerimine

Zooloogiamuuseumis toimus topiste ja muude eksponaatide jooksev restaureerimine.

9.4. Hoiutingimuste parandamine, hooldustööd

Geoloogiamuuseum

Kaartide ja suurte tabelite säilitamiseks muretseti suuremõdulised metall-sahtlitega kapid, originaalide säilitamiseks spetaiaalsed metall-kapid, raskete eksemplaride liigutamiseks transpordikärud. Õppeklassi akende ette muretseti rulookardinad.

Zooloogiamuuseumis

Osteoloogilise kogu luud puhastati tolmust, pakiti kilekottidesse ja karpidesse, paigutati vastavatesse sahtlitesse või riulitesse, sahtlid ja riulid varustati siltidega.

Kõik imetajate luud, mis olid hoiul ekspositsiooni saalis on viidud üle fondihoidlasse. Toimus fondihoidla mõlema ruumi suurpuhastus.

9.5. Töö andmebaasidega

Osteti andmebaasi server, mis paigutati TÜ keskserverite ruumi. Serveri tarkvaraline hooldus ja juhtimine toimub üle võrgu. Selleks võeti tööle 0,5 koormusega IT spetsialist Aavo Kuslapuu. Valminud on nn. loodusmuuseumi andmebaasi esimene versioon. See võimaldab sisestada ja täiendada üle veebi eksemplaride kirjeid jm. (vt. lisatud Joon. 1). Geoloogiamuuseumis alustati andmete sisestamist ühtsesse geoloogilisse andmebaasi SARV.

9.6. Töö ülikooli ajaloolise väärtusega esemete registriga

Osavõtt ülikooli kultuuripärandi komisjoni tööst (J.Luig)

10. Personali areng

Enamus muuseumi töötajaid osales Tartu Ülikooli Loodusmuuseumi korraldatud konverentsil „Humanitaar- ja loodusteaduslikud kogud” 15. novembril TÜ Raamatukogus ning M. Isakar. U. Kõljalg ja T. Pani Rahvusvahelisel kultuurikonverentsil „Kultuurijuhtimine muutuv keskkonnas” 23. ja 24. novembril 2006 Vanemuise kontserdimajas.

Muuseumide nõupidamised Tartu Linna Kultuuriosakonnas - osalesid M. Isakar ja A. Tamm.

TÜ Loodusmuuseumi arengukava koostamise töörühma koosolekud igal kolmapäeval oktoobrist-detsembrini.